

Dr. GÜLAY YAŞIN
ÇEVRE

Ne alaka demeyin !

Değerli okurlar,

Büyük bir heyecanla ve inanarak yazmaya devam ettiğim köşemde bazen sizlerle sohbet ediyoruz, bazen sizlere çevre konusunda bilgiler veriyorum. Bazen çok sayı ve veri kullanıyorum özur dilerim. Buna birde Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın özellikle terminolojisi ağır olan çevre konularında bazı kelimelerin anlamasını ekleyince ortaya bazen zor bir tablo çıkıyor. Bende bu sayıda dedim ki kendime, Gülay Yaşın olarak bu seferde bilgi verme sadece yorum yaz. Yani dün ne duydun, sen ne istiyorsun gibi sorular sordum kendime. Gerçi arkadaş gazetesi beni yazılarımda hiç kısıtlamadı ama diyorum ki hani bazen çevre konusunda yazmasam, hani başka konulara da girsem ya yavaş. Ama Gülay Yaşın yine yapacağı yapıyor ve yine bu köşeyi uçundan da olsa çevre konusuna bağlar merak etmeyin.

Değerli okurlar zira herşey öyle içteki, öyle birbirleriyle bütün ki. Diyeceksiniz ki alaka. Hani öyle bir alaka varki. Yani ben diyorum ki şu çevre konusu ekonomiyi birebir alakalı, eğitimle direkt alakalı, kadınlara doğrudan alakalı. Gülmeyin çevrenin alakasız olduğu alan yok demiyorum. Elbette var. Haydi söyleyin bakalım, durum ben bir düşününem: Mesela kadınların mukayaz malzemeleri sanırım alakalı, mesela içtiğimiz çay, kullandığımız herşey, maalesef onlarda alakalı. Peki ne diyeyim ben demek ki haklıyım herşey birbirleriyle alakalı. Ya ahlak, ya edep, ya toplumsal sorumluluk. Şimdi diyeceksiniz ki Gülay Yaşın'a, sende Zekeriya Beyaz gibi konuşsun. Hani varya sempatik din profesörü, dün akşam tesadüfen izlediğim bir televizyon yayınında kendisi ne dedi biliyor musunuz ?

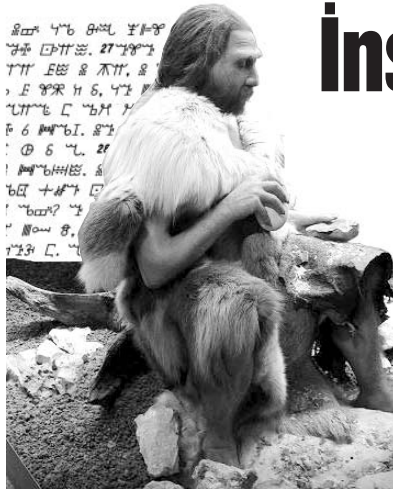
" Türk kızları natsalar yüzünden evde kalıyor" Evet şimdi bulduk çevreyle alakasız bir konuyu. Sizce de öyle değil mi ? Şimdi bu konuyu tartışmaya açarsak çok konusuz gibime geliyor. Türk kızları neden evde kalıyor diye bir araştırma düşünüldü mü acaba yava gereken evde kalıyorlarmı ? onu da biliyorum. Neyse bu konu biraz aşar değerli okurlar, bu noktada ben nekte da ben koyuyorum ve plak değiştiriyorum..

Hani ben dedim ya aklından geçeni yazayım. Ne diyeyim size sevgili okurlar. Hani bana diyorlar "Efendim Almanya'nın ve Türkiye'nin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz", "Türkiye'ye AB'ye girecekmiz ?" bende diyorum ki ben nereden bileyim inşallah girer. Umudumuz bu, yaptığımız çalışmalar bu, ama biliyoruz ki Türkiye'nin önünde büyük işler var.

Hele şu AB oyanusunun içine girince bu da hali öyle görülüyor. Ama bir konu var ki çok önemli. TEMA Onursal Başkanı Hayretin Karaca şöyle dedi "Hay dilini eşşek arısı soksun". Hayretin beyin kulakları cınlansa ama benim dilimi eşşek arısı sokmasın çünkü ben diyorum ki, hani şu çevre konusu.. Hani kesilen ağaçlar, yok edilen ormanlar, giden tarım alanları, zehirli atıklar dolu sular, ömrünü erken tamamlayan balarlar, korkunç rani ekonomisi ve kırsalda yaşayanların fakirliği, hani doğa felaketleri, şehirler göç.. Bunların hepsi ama hepsinde zincirler bütün, halkalar güçlü ve iş yine Devletimiz dayanıyor. Kirlenene ödetecesiniz, başka çıkar yolu yok. Vergi deyince hani şöyle toplum bir silkelendir ve bazen herkes kenara kaçar ama onları tutup ülkemizin geleceği için vergi ödemek devletin görevidir. Ödenen vergilerin nereye kullanıldığını ve işe yaradığını göstermek devletin sorumluluğudur, sağlanan kaynağı doğru kullanmak ise devlet babanın boynunun borcu. Hani bunlar olsa, bizde ne güzel şeyler yazamaz değil mi? Öyle özedim ki çevre konusunda güzel şeyler yazmayım, bu konuda bir nebe bilgi sahibi olduğum için biktım artık felaket telliği yapmaktan değerli okurlar. O nedenle diliyorum ki bir gün saçlarını beyazlayıp, ihtiyar bir nine olduğumda tabii sağlığını göstermek devletin görevidir ve yazı yazabilirsem size şöyle haber verebilirim. Şu kadar alan kurtuldu, şu kadar hayvan türü kurtuldu, kırsal kalkınma sağlandı, sular temizleçebilirsiniz, tarım ülke ekonomisinin en büyük motoru oldu diyeyim diyorum hani. Hani bende hava atayım Almanlara, yabancılara bak kardeşim bizim ülkemizi bunları yaptırıyım. Belki bu haberleri vermek için o kadar da çok çalışmam gerekmiyor, sabırla ve heyecanla bekliyorum. Bekliyorum ve izliyorum, sadece izlememi bu konuda elmden geleni yapmaya çalışıyorum değerli okurlar. Bakalım zaman ne gösterecek?

Şimdiki yine hepimize en içten saygı ve selamlarımı sunuyorum, esenlikler diliyorum.

gulayyasin@yahoo.de

Eski insanların ilk harfleri geliştirirken, etraflarındaki doğa şekillerinden etkilendikleri tezi, ilk bakışta oldukça normal ve insanın gelebilir. Ancak, söz konusu araştırmaya için insanlar yava çocuklar değil, robotlar kullanıldı. Robotlar çevrelerini nasıl algıladıklarını inceleyen uzmanlar, robotların

yürürken etraflarını fark etmek için kullandığı nesne tanımlama teknolojilerini ele aldı.

Robotlar, köşeleri üç çizginin kesimi temelinde 'Y', duvarları ise 'L' olarak algılıyor. Araştırmayı yürüten California Institute of Technology nöroloji Mark Changizi araştırmayı şöyle

İnsan doğaya bakıp yazıyı keşfetti

açıklıyor: "Robotların algısını inceleyen, onların görüş açılarının bizim kullandığımız harflere benzediğini farkettim, örneğin, L, T, Y, K ve X gibi harflerin robotların görüş algısında yer var. Bu algular aslında doğanın birer izdüşümü olduğuna göre, insanlara da uygulanabilir."

97 yazı sistemi incelendi

Changizi, Çince, Farsça, Latin ve 97 diğer yazı sistemindeki harf ve sembollerin insanların çevrelerini algıladıkları şekillerin birer yansıması olduğunu söylüyor ve ekliyor: "Tabii insanlar robotlardan daha güçlü görüş algısına sahiptir."

Evrim sürecinde algı yetisi gelişti

Changizi, evrim sürecinin insanların doğadaki şekilleri görüş açılarının geliştirdiğini ve bir coğrafyadaki kültürün yazıyı şekillerinin nasıl algılandığını etkilediğini belir-

Yazının doğuşunu araştıran bilim insanları, harflerin dilin oluştuğu belli coğrafyadaki doğa şekillerinin izdüşümü olarak yaratıldığını öne sürdü.

iyor. Buna göre, bireysel algı kültürel değerlerle birleşince insan toplulukları arasında ortak semboller ortaya çıkıyor. Ortak semboller, ortak fiziki coğrafya ile bunu algılayan kişilerin anladığı bir şekilde bütün olarak gelişiyor. Yeni kuşakların katkıları da buna ekleniyor.

L ve V temel biçimler

'L' şeklinin 'V' şekline dönüştürüleceğini dile getiren Changizi, te-

mel üç şekli baz alarak 36 türev şeklin geliştirileceğini vurguluyor. Bu şekillerin tümü de doğadaki fiziksel şekillere denk düşüyor. Bu teze göre, yazı için kullanılan semboller, insan gözünün kolay tanıması için hep algılandığı doğa şekillerinin birer izdüşümü.

Kaynak: *Arastırma The American Naturalist dergisinde yayımlanmıştır.*

Nanoteknoloji kör farelerin gözünü açtı

Bilim insanları, nanoteknoloji yöntemiyle kör farelerin yeniden görmesini sağladı. Yöntemin gelecekte insanlar üzerinde de denenmesi tasarlanıyor.

Nanoteknoloji şimdiye dek zor amaliyetlerle ancak sınırlı başarı sağlanan bazı konularda biliminin idadına yetiyor. MIT'de yapılan bir deneyde bilim insanları, önce bir travma etkisiyle farelerin görme sinirlerinde hasar vererek görme yetisini yitirmesini sağladı. Daha sonra fare asılanarak, sentetik peptit adı bir nanopartikül verildi. Aşının yapılmasını müteakip gözlemlerde

farelerin görme sinirlerinde iyileşme gözlemlendi.

Aşının vücuda verilmesiyle, 5 nanometre büyüklüğündeki peptit partiküller görme sinirlerine sızıyor ve sinirler arasında köprüler oluşturuyor. Köprüleri sayesinde sinirler arasında iletişim kurulduğuna saptandı.

Yaşlı farelerde düzeldi

Bilim insanları, deneylerde kullanılan genç fareler kadar sinirlerinin büyümesi durmuş yaşlı farelerin de iyileşme göstermesini 'olumlu ve sürpriz bir gelişme' olarak değerlendiriyor.

Araştırmayı yürüten MIT nöroloji profesörü Dr. Rutledge Ellis-Behnke, aşlamayı takip eden ilk 24 saat içinde iyileşme gözlemlendiğini ifade etti. Aşyla verilen nanopartiküllerin, 3 ila 4 hafta sonra idrar yoluyla vücuttan atıldığı belirlendi.

İnsanlar üzerinde denenecek

Bir travma sonrası hasar gören sinir hücrelerinin ve dokularının onarımı tü dünyası için en zor tedavilerden biri. Bilim insanları nanoteknolojinin bu konuda gelecekte önemli gelişmelere vesile olacağını düşünüyor. Dr. Ellis-Behnke, nanoteknolojinin gelecekte zorlu beyin ameliyatları sonrasında bazı yaşamsal fonksiyonları geri döndürülebilir yararlanacağını belirtiyor.

Çernobil'in 20'nci yıldönümü

Çernobil nükleer tesisi, Ukrayna'nın başkenti Kiev'in yaklaşık 110 kilometre kuzeyinde bulunuyor.

Kazanın ardından radyasyon sızıntısı azalmaya başladığında muhtemel bir felaketten söz edilmeye başlandı. Kazanın yaşandığı yerde ve Türkiye dahil birçok ülkede yaşamı olumsuz yönde etkileyen talihis olay, sonuçları korkunç boyutlara ulaştı. Hükümetler kazanın sonucunda insan yaşamını etkileyen faktörlere karşı önlem almak yerine inkar etmeyi seçtiler.

Birleşmiş Milletler, felakete bağlı kanser ölümlerinin dokuz bini bulabileceğini söylüyor.

Ancak geçen hafta çevre örgütü Greenpeace tarafından hazırlanan bir raporda, bu sayının 93 bini aşabileceği uyarısında bulunuldu.

Çernobil faciasının yıldönümünde, kazada hayatını kaybedenler, Ukrayna'nın başkenti Kiev'de, yüzlerce kişinin ellerinde mumlarla katıldığı bir dakikalık saygı duruşuyla anıldı.

Felaketin yıldönümünde, hayatını kaybedenlerin anısına, tesisin yaklaşık 50 kilometre doğusunda inşa edilen küçük kilisede önce çanlar çaldı, yüzlerce kişinin ellerinde mumlarla katıldığı bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu, sonra da, dini bir tören

Galaksilerin evriminde yeni bulgular

Galaksiler tipik olarak birkaç düzensizlik grupları halinde meydana geliyor. Bizim galaksimiz Samanyolu da, "Lokal Grup" denilen 50'den fazla galaksinin bir arada olduğu gruba mensup. Galaksi grupları da, daha geniş galaksi yığınlarının parçası olabilir ki bunlara galaksi salkımları denir ve bunlar 150 civarında büyük galaksi ve yüzlerce daha küçük, sönmüş galaksileri içerir.

Bilimciler uzun zamandır galaksilerin büyüme, yıldız oluşumu ve yapısal değişimle hiyerarşik bir yapıda evrimleştiğini gösterdiler. Fakat bu oluşum sürecinin detayları hâlâ bilinmiyor. Özellikle de, galaksilerin nasıl zaman içinde "düz" şekil aldıkları bir gizem.

Kimyasal evrim

Oxford Üniversitesi ve Gemini Gözlemevi'nden araştırmacılar, bazı büyük salkımların merkez kısmındaki galaksilerin kimyasal bileşimlerinin zaman içinde değiştiğini tespit etti.

Daha önce, bu merkezi galaksi-

lerin evrenin erken gelişimi sırasında aniden oluştuğu ve daha sonra, bundan başka yapısal değişim geçirmeden yaşlandıkları "pasif evrim" denilen süreçler içinde yaşadıkları. Eğer bu doğru olsaydı, bilimcilerin, salkımların merkezinde yer alan galaksilerin, oluştuğu sıradakiyle aynı miktarda ışık elementi taşıdıklarını görmeleri gerekirdi.

Oysa, araştırmacılar incelediklerinde, uzaklardaki salkımlarda yer alan - çok önceki dönemlerde oluştuğu düşünülen - galaksilerde oksijen ve magnezyum gibi elementlerin bolluğunda büyük değişim olukları, daha yakın ve genç salkımlardaki galaksilerin kimyasında çok daha az çeşitlilik olduğunu gördüler.

"Kimyadaki farklılık galaksi salkımlarının zamanla değiştiğini kanıtlıyor" diyor.

Yapısal evrim

Aynı toplantıda, Liverpool John Moores Üniversitesi'nden Chris Moss, galaksi şekillerinin nasıl

Yeni bulgular, tek tek galaksi kümelerindeki tek tek galaksilerin zamanla nasıl evrimleştiğini ortaya koydu: kimyasal olarak basitten karmaşığa, şekil olarak da spiralden düz disklere.

düzlemde spirallerden düz disklere doğru değiştiği izlenimini çözebilecek yeni sonuçlar sundu.

Hâlâ net olarak bilinmeyen sebeplerle, birçok galaksi ilk oluştuğlarında spiral şeklinde oluyor. Geçen milyarlarca yıl boyunca,

salkımlar içinde yer alan birçok galaksi spiral şeklinden düz veya "mercek gibi" disk şekline geçti.

Teoriye göre, iki galaksi ağır devinimli etkileşimlerle

çarpıştıklarında, galaksiler spiral şekillerden disk şekillerine geçiyor. Eşit olmayan kütlelere sahip iki galaksi birleştiğinde, çekim kuvvetleri gazları merkeze çekerken, spiral yapısı süpürerek geride düz, kırık bir disk bırakıyor.

Ancak şimdiye kadar, bilimciler bu ağır devinimli çarpışmaların ne zaman meydana geldiklerinden emin değildi. Bilgisayar modelleri, galaksi salkımları için

deki yörüngelerinde yer alan galaksilerin rastgele yönlere hareket ettiklerini ve disk şekilleri almaları için ideal olan ağır devinimli hareketleri yerine, birbirlerinin yanından "tam gaz" hızlarla geçtiklerini gösteriyor. Öte yandan, salkımlardan uzakta yer alan galaksi grupları birbirleriyle pek de etkileşime geçmiyor, ne ağır devinimli ne de başka türlü.

Kaynak: *LiveScience*